

บทที่ 5

การคุ้มครองความปลอดภัยพยานบุคคลที่เหมาะสมของประเทศไทย

5.1 แนวความคิดและการพัฒนากฎหมาย

รัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 244 ซึ่งบัญญัติให้

“บุคคลซึ่งเป็นพยานในคดีอาญามีสิทธิได้รับความคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และค่าตอบแทนที่จำเป็นและสมควรจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ “

แนวความคิดในการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในประเทศไทย ได้เริ่มมาจากการบริหารงานยุติธรรม พบว่ามีปัญหาทั้งในส่วนของการให้ได้ว่าซึ่งพยานบุคคลในคดีอาญา และสะท้อนปัญหาดังกล่าวออกมาในการสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม¹ และนอกจากนั้นการที่จะได้รับความคุ้มครองเป็นสิทธิของประชาชนเช่นเดียวกับสิทธิอื่นๆ รวมทั้งให้รัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดการคุ้มครองดังกล่าว ที่ผ่านมามีการรองรับสิทธิของพยานในบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยเป็นการเฉพาะ แต่ความปลอดภัยของพยานบุคคลได้แทรกอยู่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล

จากรายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ณ วันที่ 21 กรกฎาคม 2540² พบว่าการให้ความคุ้มครองพยานบุคคลโดยเป็นการตอบแทนที่ประชาชนได้ให้ความร่วมมือในการเป็นพยานหรือให้พยานหลักฐาน และคำนึงถึงความปลอดภัยในร่างกายของพยานบุคคลรวมทั้งครอบครัวของพยาน แต่ไม่มีการกำหนดรายละเอียดการคุ้มครอง รูปแบบหรือขอบเขตการคุ้มครองรวมถึงวิธีการปฏิบัติแต่อย่างใด

การนำประเด็นการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญาในรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย เกิดขึ้นในชั้นกรรมาธิการ บัญญัติไว้ใน มาตรา 244 ทวิ

---

¹ สัมมนา การประสานงานการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ระหว่างวันที่ 24-26 ก.ย. 2540 ณ โรงแรมเมเลีย หัวหิน อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ จัดโดย กองนิติการ สำนักงาน ป.ป.ส. ตุลาคม 2540 และ สัมมนา เกี่ยวกับการประสานงานในกระบวนการยุติธรรมระหว่างวันที่ 23-25 กันยายน 2530 ณ สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการ สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ หน้า 95-96.

² รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย วันที่ 21 กรกฎาคม 2540.

“ รัฐมีหน้าที่ต้องคุ้มครองชีวิต ทรัพย์สินและความปลอดภัยแก่บุคคลซึ่งให้การเป็นพยานในคดีอาญาหรือช่วยเหลือราชการรวมถึงบุคคลในครอบครัวของบุคคลดังกล่าวรวมทั้งช่วยเหลือด้านการเงินและอื่นๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติ³ “

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มาตรา 75 “รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติรัฐธรรมนูญซึ่งให้รัฐมีหน้าที่ดูแลและให้การปฏิบัติตามกฎหมายในขณะที่รัฐกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ให้ความร่วมมือกับรัฐเพื่อป้องกันปราบปรามอาชญากรรมในสังคมแต่เนื่องจากบุคคลที่จะให้ข้อมูลหรือให้การนั้นมีความเสี่ยงที่จะได้รับอันตรายมากกว่าบุคคลอื่นๆ ถ้าไม่ดำเนินการคุ้มครองพยาน รวมทั้งปฏิบัติที่ดีต่อพยาน ก็เป็นการยากที่จะทำให้กระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะช่วงเวลาที่อันตรายที่สุดสำหรับพยานจะเกิดขึ้นก่อนการเบิกความ เนื่องจากจำเลยรู้ดีว่าถ้าไม่มีพยานโดยเฉพาะพยานที่เป็นประจักษ์พยานสำคัญแล้ว โอกาสที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยมีน้อย แรงจูงใจในการที่จะทำร้ายพยานมีมาก แต่เมื่อพยานเบิกความแล้ว ผลของคดีในส่วนของคนนั้นไม่เปลี่ยนแปลง แต่อันตรายที่มีต่อพยานยังคงมีอยู่ ดังนั้นรัฐจึงต้องหามาตรการคุ้มครองพยานบุคคลให้ได้รับความปลอดภัยเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและคุ้มครองกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนให้มีส่วนร่วมกับการบวนการยุติธรรม

5.1.1 คณะกรรมการฉลองครบรอบ 50 ปี ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการทบทวนกฎหมายเพื่ออนวัติตตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน โดยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาทบทวนและเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมายเพื่ออนวัติตตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และได้มีการประชุมครั้งที่ 1/2541 วันที่ 6 พฤษภาคม 2541 เพื่อพิจารณาแนวทางการดำเนินงานและได้มีการกำหนดขอบเขตการพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา

5.2.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายเพื่อรองรับมาตรา 224 โดยได้วางแนวคิดในการคุ้มครองทั้งในส่วนของพยานบุคคลและผู้เสียหายในคดีอาญา

³ ดร.นันทวัฒน์ ขรมานันท์, ถกรัฐธรรมนูญ 2540, สถาบันนโยบายศึกษา พิมพ์ที่ บริษัท สุขุม และ บุตรจำกัด 2542 หน้า 358.

5.2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ร่างกฎหมายคุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พ.ศ... ของกระทรวงยุติธรรม กับ ร่างกฎหมายคุ้มครองพยานและผู้เสียหายในคดีอาญาในคดีอาญา พ.ศ.... ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาแล้วพบว่า มีหลักการและเหตุผลที่สอดคล้องกันโดยกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ในการเป็นพยานในคดีอาญา และพยานบุคคลได้สิทธิการคัดค้านการปล่อยชั่วคราว รวมทั้งมีสิทธิที่จะชี้ตัวผู้ต้องหาโดยไม่ต้องเผชิญหน้าพยาน วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนต่อพยานบุคคลที่มีความเหมาะสมขึ้น การปรับปรุงการชี้ตัวผู้ต้องหา การสอบสวนโดยมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เข้าร่วมด้วย รวมทั้งบัญญัติความรับผิดชอบของบุคคลต่อการกระทำที่เป็นการจงใจ สัญญา ชูเชิญ ใช้กำลังบังคับไม่ให้พยานกระทำตามบทบาทและหน้าที่ และบัญญัติห้ามการกระทำเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของพยาน เว้นแต่กรณีที่ใช้ในการพิจารณาคดี ซึ่งพบว่ามีปัญหาและผลกระทบที่ต้องวิเคราะห์หลายประการ นอกจากนี้ ทั้ง 2 ร่างกฎหมายข้างต้นได้กำหนดให้มีการคุ้มครองกรณีพิเศษ ในลักษณะที่ให้พยานได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษคืออาจได้รับการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่และความช่วยเหลืออื่นตามสมควรจากรัฐ โดยกำหนดผู้มีอำนาจพิจารณาในรูปแบบที่แตกต่างกัน ซึ่งต่อไปผู้วิจัยจะวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมายและสังคมในประเด็นต่อไปนี้

5.3 ประเภทของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง

ปัญหาที่ต้องพิจารณาคือคำจำกัดความของพยานบุคคล เพราะในทางปฏิบัติจะเป็นพยานบุคคลเมื่อพนักงานสอบสวนเรียกบุคคลมาให้การหรือบุคคลสมัครใจมาให้ศาลต่อพนักงานสอบสวน แต่ในทางกฎหมาย พยานบุคคลคือบุคคลที่รู้เห็นเหตุการณ์ ดังนั้นสถานะของพยานบุคคลจึงเริ่มตั้งแต่บุคคลนั้นได้ทราบข้อเท็จจริง แม้ในทางปฏิบัติไม่จำเป็นที่พยานบุคคลทุกคนจะต้องให้การในชั้นศาล เนื่องจากอาจมีข้อจำกัดในการถ่ายทอด ดังนั้นในทางปฏิบัติอาจจะต้องเลือกบุคคลที่มีความสามารถในการถ่ายทอดขึ้นให้การในชั้นพิจารณาหรืออาจมีการตัดพยานเนื่องจากศาลพิจารณาแล้วว่า การนำสืบของพยานบุคคลของโจทก์เพียงพอแล้ว

พิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศคำว่า "พยานบุคคล" รวมถึง บุคคลที่มีความสามารถเป็นพยานบุคคลรวมทั้งบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับพยานบุคคล นอกจากนี้วิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้บัญญัติให้สิทธิทั้งฝ่ายโจทก์และจำเลยต่อผู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นพยานบุคคลจึงมีได้ทั้งในส่วนของโจทก์และจำเลย แต่แท้จริงแล้วศาลเป็นผู้สืบพยานดังนั้นไม่ว่าจะเป็นพยานก็ถือว่าเป็นพยานของรัฐ ดังนั้นการคุ้มครองพยานจึงรวมความทั้งของฝ่ายโจทก์หรือจำเลย

สถานะของพยานเริ่มตั้งแต่เมื่อใด จะพบว่าในทางกฎหมายไม่มีการระบุที่แน่ชัดว่าบุคคลใดคือพยาน จนกระทั่งพนักงานสอบสวนจะรวบรวมพยานหลักฐานให้บุคคลผู้เห็นเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง แต่

ในความเป็นจริงความเป็นพยานเริ่มตั้งแต่บุคคลนั้นทราบถึงข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น และความเสียหายหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ผู้นั้นได้ทราบเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง ดังนั้นการคุ้มครองความปลอดภัยควรจะเริ่มพยานอาจจะได้รับความเสียหายอันตราย เช่นกรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในกระทรวงสาธารณสุข ประสบปัญหาเนื่องจากกระทำ ความผิดเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่ายรวมทั้งมีความเกี่ยวข้องกับนักการเมือง และพบว่าการสอบสวนของ คณะกรรมการได้สอบปากคำและได้รับข้อมูลจากหลายบุคคล แม้จะมีผลสรุปจากคณะกรรมการระบุผู้ รับผิดชอบ แต่ขั้นตอนดังกล่าวยังไม่ส่งเข้าสู่ชั้นสอบสวน แต่พบว่าความเสียหายที่จะเกิดภัยอันตรายก็เกิดขึ้น แล้ว ในขณะที่ยังไม่มีพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี จึงไม่มีการดำเนินการให้ความคุ้มครองความ ปลอดภัย ตามระเบียบกรมตำรวจ ข้อ 256 ซึ่งพบว่ารัฐค้ำประกันถึงบุคคลที่สามารถจะมาให้การหรือส่งมอบ พยานหลักฐาน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า คำจำกัดความของพยานบุคคลจึงน่าจะรวมถึงบุคคลที่ตกลงจะให้ การ บุคคลที่มาให้การ และรวมไปถึงบุคคลที่ให้การไปแล้ว รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่มีความเป็นไปได้ที่จะให้การ หรือส่งมอบพยานหลักฐาน เอกสาร อื่นๆ นอกจากนั้นบุคคลต่อไปนี้บุคคลที่ควรได้รับความคุ้มครอง ความปลอดภัยดังมีเหตุผลดังนี้

5.3.1 การคุ้มครองผู้ต้องหาที่กันไว้เป็นพยาน

ในบางกรณีการแสวงหาพยานหลักฐานหรือการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานเป็นสิ่งสำคัญและโดย เฉพาะความผิดที่มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม การหาพยานหลักฐานจะทำได้ยากลำบาก บางกรณี รัฐจำเป็นต้องกันผู้ต้องหาบางคนเป็นพยานของรัฐ⁴ ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้ในกรณีที่จำเป็นเนื่องจากไม่ สามารถหาพยานหลักฐานอื่นและใช้กับผู้ต้องหาที่พนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ใช่ตัวการสำคัญ แต่เป็นผู้ที่มีส่วนรู้เห็นและมีความใกล้ชิดต่อกระทำความผิดมากที่สุด ดังนั้นแม้บุคคลดังกล่าวจะมีความผิดแต่ก็ต้องให้ความปลอดภัยเพื่อประโยชน์ของรัฐในการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน และควรอยู่ใน ขอบเขตที่จะได้รับความคุ้มครองเช่นกัน

5.3.2 การคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ความผิดบางประเภทเพื่อเป็นการแสวงหาความผิด เจ้าหน้าที่รัฐอาจจำเป็นต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยว ข้องกับการกระทำความผิดโดยตรง เช่น การล่อซื้อ การอำพรางเข้าไปในกลุ่มผู้กระทำความผิด และมักจะ เป็นประจักษ์พยานซึ่งเป็นพยานชั้นหนึ่งที่มีน้ำหนักหรือเป็นพยานโดยตรง ดังนั้นเจ้าหน้าที่รัฐจึงมีความ เสี่ยงที่สูงเช่นกันในกรณีนี้อาจได้รับภัยอันตรายจากการกระทำในรูปแบบต่างๆ เพื่อเป็นการขัดขวางการ

⁴ ระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดี หมวดที่ 6 การสอบสวน บทที่ 7 ข้อ 257.

เป็นพยานหรือแก้แค้น ผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีบทบาทเป็นพยานควรอยู่ในขอบเขตที่ได้รับ ความคุ้มครองความปลอดภัย

5.3.3 การคุ้มครองครอบครัวของพยานและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ที่ผ่านมาประเทศไทยให้ความสำคัญต่อพยานบุคคลโดยคำนึงถึงประโยชน์ของรัฐเป็นสำคัญในการให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญคุ้มครองต่อบุคคลเฉพาะบุคคลที่เป็นพยานเท่านั้น ไม่คุ้มครองถึงครอบครัวของพยานบุคคล แต่ในความเป็นจริงแล้วบุคคลที่จะมาเป็นพยาน นอกจากจะมีความวิตกกังวลในสวัสดิภาพและความปลอดภัยของตนแล้ว ยังต้องคำนึงถึงครอบครัวหรือผู้เกี่ยวข้องว่า อาจได้รับอันตรายจากการที่ตนไปเป็นพยานด้วย ดังนั้นการกระทำที่มีขอบในรูปของการข่มขู่ การทำร้ายต่อบุคคลที่มีความใกล้ชิดกับพยานอาจส่งผลถึงการเบิกความในชั้นศาลเช่นกัน ดังนั้นการให้ความสำคัญคุ้มครองจึงให้ครอบคลุมไปถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง หรือมีความสัมพันธ์ (close relation) กับพยาน

5.3.4 นักโทษที่มาเป็นพยานในคดีอาญา

ในบางกรณีผู้ต้องขังอาจมีบทบาทต่อการเป็นพยานบุคคลในคดีอาญา เมื่อสามารถให้การไปถึงเหตุการณ์ที่ตนได้รู้ ได้เห็น แต่เนื่องจากอยู่ระหว่างการควบคุมในเรือนจำ ดังนั้นจึงไม่สามารถได้รับการดำเนินการด้วยวิธีการเหมือนบุคคลทั่วไป แต่ควรมีสติธิได้รับคุ้มครองความปลอดภัย ซึ่งเป็นเรื่องที่กรมราชทัณฑ์ควรให้ความสำคัญทั้งในเรื่องวิธีดำเนินการคุ้มครองความปลอดภัยต่อไป

5.3.5 พยานจำเลยในคดีอาญา ในคดีอาญาให้โอกาสกับคู่ความในการต่อสู้คดีและให้สิทธิแก่จำเลยหรือผู้ต้องหาในการหาพยานหลักฐานพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตน การแสวงหาพยานหลักฐานรวมทั้งพยานบุคคล เป็นภาระของคู่ความ แต่ผลที่จะเกิดขึ้นคือการพิสูจน์ความจริงนั้นนำไปสู่การความสงบสุขเรียบร้อยของสังคม ดังนั้นจึงถือว่าพยานของจำเลยมีส่วนในการพิสูจน์ความจริง จึงควรได้รับการคุ้มครองจากรัฐเช่นกัน เมื่อพิจารณาประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 237 ทวิ วรรค 6 ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองต่อกรณีที่พยานจำเลยได้รับการขู่ข่มขู่ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม ให้สามารถขอสืบพยานล่วงหน้าได้

5.3.6 พยานโจทก์ในคดีที่ราษฎรฟ้องคดีเอง ในกรณีที่ราษฎรฟ้องคดีเองก็เป็นสิทธิของผู้เสียหายที่สามารถกระทำได้ โดยหากรัฐมีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ พยานบุคคลก็จะกลายเป็นพยานของรัฐ แต่ในกรณีที่ราษฎรหรือผู้เสียหายฟ้องคดีเอง ภาระการรักษาพยานหลักฐานในชั้นการเตรียมการฟ้องจะถูกรักษาโดยราษฎรหรือผู้เสียหายซึ่งปกติไม่สามารถให้ความคุ้มครองความปลอดภัยแก่พยานได้เต็มที่ เนื่องจากขาดศักยภาพทั้งทางด้านกำลัง และทักษะความสามารถ ดังนั้นรัฐจึงควรเข้ามา มีบทบาทเสริมการคุ้มครองความปลอดภัยโดยโจทก์หรือทนายความของโจทก์ซึ่งปกติมีหน้าที่ใน

การดูแลคดีเข้ามามีบทบาทในการยื่นคำร้องต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ขอรับการคุ้มครองความปลอดภัยให้กับพยาน

5.4 การคุ้มครองความปลอดภัยพยาน

5.4.1 การคุ้มครองในกรณีทั่วไป เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นบุคคลที่มีส่วนรู้เห็นและมีหน้าที่ในการเป็นพยานจะต้องได้รับความคุ้มครองจากรัฐ โดยเบื้องต้นจะต้องได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยจากรัฐโดยใช้มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 และร่างกฎหมายทั้งสองฉบับยังได้ให้สิทธิพยานในการดำเนินการด้านอื่นๆ คือ

5.4.1.1 การให้พยานบุคคลมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านการปล่อยชั่วคราว

จากเดิมการปล่อยชั่วคราวเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และศาล โดยการใช้ดุลพินิจของแต่ละหน่วยงาน แม้ในระดับนโยบายบางความผิดจะมีการทางปฏิบัติจะมีการไต่สวนโดยพนักงานสอบสวนอาจนำพยานบุคคล หรือพยานเอกสารมาแสดงต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาเห็นควรว่าควรปล่อยชั่วคราวบุคคลดังกล่าวหรือไม่

ในคดีที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์สะท้อนขวัญประชาชน อัตรากำลังสูงที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมีพฤติการณ์จะหลบหนี หรือจะไปข่มขู่พยาน เช่น คดีต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร หรือคดีความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเราเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย คดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นตายโดยมีเหตุฉกรรจ์ คดีตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษฐานผลิตหรือจำหน่าย หรือพยายามนำออกราชอาณาจักร เป็นต้น โอกาสที่ศาลจะใช้ดุลพินิจสั่งไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมีมาก⁵

ปัจจุบัน กฎหมายให้สิทธิเฉพาะพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์เท่านั้นที่มีคำคัดค้านคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวได้⁶ เมื่อพิจารณาจากร่างทั้ง 2 ฉบับ พบว่ามีการเพิ่มโอกาสหรือช่องทางให้พยานสามารถคัดค้านการปล่อยชั่วคราวน่าจะส่งผลให้เกิดความมั่นใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการกระบวนการยุติธรรม

ผู้วิจัย เห็นด้วยที่จะให้พยานสามารถร้องคัดค้านการปล่อยชั่วคราวเนื่องจากพยานเป็นผู้เสียหายโดยตรงหากได้รับการข่มขู่ หรือถูกคุกคามจากบุคคล แต่ทั้งนี้ควรจะต้องอันสมควรหรือ

⁵ เรื่อง เดียวกัน หน้า 63.

⁶ นายมนตรีชัย ชนินทรลีลา , ขอบเขตการใช้ดุลพินิจของศาลในการปล่อยชั่วคราว , วิทยา นิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537 หน้า 65 .

มีพยานหลักฐานซึ่งยืนยันได้ระดับหนึ่งว่าพยานได้รับภัยอันตราย เนื่องจากการปล่อยชั่วคราวจะทำให้จำเลยได้มีโอกาสเต็มที่ในการต่อสู้ ซึ่งเป็นสิทธิของจำเลยเช่นกัน

แต่เนื่องจากการยื่นคำร้องขอคัดค้านการปล่อยชั่วคราวของจำเลย โดยพยานมาให้การต่อศาลเพื่อให้ศาลไต่สวนอาจจะส่งผลต่อความปลอดภัยของพยานเช่นกัน ดังนั้นพนักงานอัยการหรือ ทนายความ ควรมีบทบาทในการยื่นคำร้องคัดค้านแทนพยาน

5.4.1.2 พยานบุคคลมีสิทธิยื่นคำร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยจากรัฐ

จากสภาพปัญหาในปัจจุบันพบว่า การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยเป็นภารกิจของพนักงานสอบสวนตามระเบียบของกรมตำรวจ แต่เนื่องจากระเบียบกำหนดให้ความคุ้มครองเฉพาะพยานสำคัญในคดีและเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการคุ้มครองกันโดยพิจารณา โดยบุคคลไม่ทราบว่าตนเองมีสิทธิได้รับกาคุ้มครองความปลอดภัย การที่ร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับให้สิทธิกับพยานที่จะยื่นคำร้องขอคุ้มครองความปลอดภัยจากรัฐจะทำให้เกิดความชัดเจนและสร้างความเชื่อมั่นกับพยานในการร่วมมือกับรัฐต่อไป

5.4.2 การคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีพิเศษ

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยในกรณีพิเศษ จะมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเพื่อให้มีความเหมาะสมกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เช่นในความผิดที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรมหรือเป็นกรณีที่ต้องหาหรือจำเลยมีอิทธิพลซึ่งการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยโดยวิธีการปกติไม่เพียงพอ เนื่องจากมีการคุ้มครองความปลอดภัยเฉพาะช่วงเวลาพิจารณาคดีหรือเมื่อพยานให้การเสร็จสิ้นแล้ว จึงต้องมีมาตรการพิเศษในการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

5.4.2.1 หลักเกณฑ์ในการคุ้มครองความปลอดภัย

การให้ความคุ้มครองไม่ว่าจะเป็นกรณีใดๆ ควรได้รับการพิจารณาที่มีความเหมาะสมกับความเสียหายของอาจเกิดขึ้นกับพยาน เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศพบว่าหลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในการพิจารณาการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลคือ รายละเอียดของบุคคล ประวัติอาชญากรรม การวิเคราะห์ทางจิต ความรุนแรงแห่งคดี ความเสี่ยงของสังคม ความเป็นไปได้ในการได้รับพยานหลักฐานจากแหล่งอื่น ความสำคัญของพยาน ทางเลือกในการคุ้มครอง

ผู้วิจัยพิจารณาจากกฎหมายต่างประเทศพบว่า มีหลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกัน และเห็นด้วยที่พยานบุคคลจะได้รับเลือกเข้าสู่การคุ้มครองกรณีพิเศษจะต้องพิจารณาองค์ประกอบข้างต้นประกอบการพิจารณา

5.4.2.1 ความผิดประเภทใดที่พยานได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ

การกำหนดความผิดแต่ละประเภทเป็นฐานเพื่อให้มีหลักในการพิจารณาการรับบุคคลเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยานหรือการคุ้มครองพยานในกรณีพิเศษ เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศจะกำหนดประเภทความผิดความผิดเกี่ยวกับที่เกี่ยวข้องกับองค์การอาชญากรรม เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด การก่อการร้าย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรกำหนดประเภทของความผิดที่พยานที่จะได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ และเปิดช่องให้ผู้มีอำนาจใช้ดุลพินิจในความผิดกรณีอื่นๆ หากมีเหตุอันควรเชื่อว่าพยานได้รับการคุกคาม หรือมีการกระทำในลักษณะที่เป็นการขัดขวางกระบวนการยุติธรรม

5.4.2.2 ผู้มีอำนาจในการพิจารณา

การพิจารณาบุคคลเข้าสู่การคุ้มครองพิเศษนั้นมีผลกระทบทั้งในส่วนตัวของพยานบุคคล และสังคมโดยรวมด้วยเนื่องจากพยานบุคคลที่จะได้รับการคุ้มครองจะได้รับสิทธิพิเศษ และรัฐจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริหาร ดังนั้นจึงต้องพิจารณาว่าบุคคลเป็นผู้มีอำนาจในการพิจารณาว่าจะรับบุคคลนั้นเข้าสู่การคุ้มครองโดยกรณีพิเศษ

แนวคิดที่ 1⁷ ให้ผู้พิจารณาตัดสินใจในรูปแบบของคณะกรรมการโดยพิจารณาแต่งตั้งตัวแทนจากหลายหน่วยงาน เช่น ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกรมการปกครอง

แนวคิดที่ 2⁸ การให้อำนาจการตัดสินใจอยู่กับบุคคลเดียวหรือหน่วยงานเดียว เช่น รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม หรือ ผู้บัญชาการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีอำนาจในการพิจารณาการรับบุคคลเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน

ผู้วิจัย พิจารณาแล้วการให้ความปลอดภัยของพยานบุคคล เป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างเร่งด่วนและปกปิดเป็นความลับ ดังนั้นการให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจในการพิจารณาบุคคลเข้าสู่โครงการคุ้มครองพยาน จึงควรอยู่ในอำนาจของหน่วยงานเดียวหรือบุคคลเดียวเพื่อสะดวกต่อการความจำเป็นที่เกิดขึ้น การตั้งคณะกรรมการจะเกิดข้อเสียในการเรียกประชุมและอาจไม่สามารถรักษาความลับของการคุ้มครองพยานได้

5.4.2.4 การสิ้นสุดการคุ้มครอง เมื่อรัฐได้จัดให้พยานได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยเป็นกรณีพิเศษ แต่การคุ้มครองดังกล่าวนั้นมีเงื่อนไขการคุ้มครองดังกล่าวสิ้นสุดเมื่อพยานผิดเงื่อนไขหรือข้อตกลง หรือสภาพความเสี่ยงต่อภัยอันตรายที่มีต่อพยานหมดไป หรือในกรณีที่พยานกระทำความผิดทาง

⁷ ร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองพยานบุคคลในคดีอาญา พ.ศ.... มาตรา 26.

⁸ ร่าง พ.ร.บ. คุ้มครองพยานบุคคลและผู้เสียหายในคดีอาญา พ.ศ.... มาตรา 14.

อาญาแต่การยกเลิกการคุ้มครองจากรัฐไม่ว่าจะโดยเหตุผลประการใด รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องแจ้งให้พยานได้รับทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

5.5 ความรับผิดชอบทางอาญา

5.5.1 ความรับผิดชอบของบุคคลต่อการยุ่งเหยิงพยาน

การกระทำในลักษณะที่เป็นการขัดขวางในรูปแบบต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การเบิกความของพยานและส่งผลกระทบกับกระบวนการยุติธรรมเป็นความผิดอาญา ในกฎหมายสหรัฐอเมริกาเรียกว่า witness tampering น่าจะเทียบได้กับคำในกฎหมายไทยคือ การยุ่งเหยิงพยาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวมีลักษณะการขู่เข็ญ การคุกคาม การใช้กำลังบังคับ รวมถึงการจู่โจม หรือให้คำมั่นสัญญา หรือด้วยประการใดๆ เพื่อให้พยานกระทำการตามหน้าที่หรือให้พยานให้ถ้อยคำต่างไปจากที่รับรู้เห็นมา

เมื่อพิจารณาการกระทำในลักษณะการขู่เข็ญหรือข่มขู่ สามารถเปรียบเทียบกับการกระทำในลักษณะความผิดต่อทรัพย์ คือการกระทำที่มีการอ้างถึงผลร้ายในอนาคตที่ผู้กระทำกล่าวอ้างโดยรู้ว่าตนมีอิทธิพลหรือสามารถทำให้เกิดผลร้ายนั้นขึ้นได้ เหตุนี้การขู่เข็ญที่แม้ไม่อาจเป็นสิ่งที่จริงจังได้แต่ถ้าผู้ถูกขู่เข็ญเชื่อว่าเป็นเรื่องจริงจังได้

คำพิพากษาศาลฎีกา 951/2474 การขู่เข็ญว่าถ้าเบิกความเป็นพยานไม่ดีจะยิงเสียทั้งโคตรไม่เป็นความผิดฐานกรรโชกเพราะการขู่ไม่ให้พยานไม่ใช้ขู่ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สินแต่เป็นความผิดฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพตาม มาตรา 309

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 451/2475 วินิจฉัยว่าการถืออาวุธไว้เฉยๆ ไม่ได้แสดงท่าทางชักอาวุธหรือกล่าววาจาขู่เข็ญเป็นเรื่องกลัวไปเอง จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ไม่ใช่ชิงทรัพย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4130/2528 ชักเหล็กชุดซาฟท์ที่ทักติดตัวออกมาวางที่ตักแล้วเอาทรัพย์ในกระเป๋าสลัดไปเป็นการขู่ว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1017/2480 การถือดาบที่น่ากลัวเกรงเป็นการขู่เข็ญอยู่ในตัวไม่ต้องพูดออกมา ก็เป็นการขู่เข็ญแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 378/2486 ในกรณีนี้ ก กับพวก 6 คนมีขวานและไฟตรงเข้ามาที่ จ. นอน จ. กลัว จึงหนีไป ก. กับพวกจึงเก็บเอาทรัพย์ไปศาล กริยาที่ถือขวานเข้ามาในเรือนเวลาค่ำคืน ไม่ต้องพูดอะไรก็เป็นการขู่เข็ญ

ส่วนการใช้กำลังบังคับ เปรียบเทียบได้กับการใช้กำลังประทุษร้าย หมายความว่า ทำการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจของบุคคล ไม่ว่าจะด้วยใช้แรงกายหรือด้วยวิธีใด ดังนั้นการใช้กำลังประทุษร้าย ในเบื้องต้นต้องกระทำต่อบุคคลคือการใช้กำลังประทุษร้ายเป็นการบังคับต่อบุคคลที่เป็นการบริหารจัดการต่อต้านที่เกิดขึ้น หรือที่คาดหมายว่าจะเกิดขึ้นโดยไม่จำกัดวิธีการกระทำ การกระทำต่อทรัพย์ถ้ามีผลเป็นการ

บังคับต่อบุคคลก็เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายได้ เช่นการยิงยางรถยนต์เพื่อที่จะบังคับให้ผู้ขับรถยนต์ต้องหยุดรถและการกระทำต่อบุคคลที่สามก็เป็นการใช้กำลังประทุษร้ายแก่ผู้ถูกกระทำได้ ถ้าบุคคลที่สามนั้นเป็นบุคคลที่สัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้ถูกกระทำ

การใช้กำลังประทุษร้ายในความผิดฐาน 309 ไม่หมายความว่าเพียงแต่การใช้กำลังประทุษร้ายที่เป็น การบังคับอย่างเด็ดขาดที่ทำให้การตกลงใจหรือทำตามที่ตั้งใจเสียไปโดยสิ้นเชิงเท่านั้น แต่หมายความ รวมถึงการใช้กำลังประทุษร้ายที่เป็นการบังคับต่อกายที่จะให้การตกลงใจ หรือทำตามที่ตั้งใจต้องเบี่ยงเบนไปตามที่ผู้กระทำการด้วย⁹ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากการบังคับใช้ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 309 เกี่ยวกับความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ สามารถนำมาปรับใช้ได้ แต่เนื่องจากการกระทำลักษณะ ดังกล่าวมีมูลเหตุจูงใจ เพื่อให้พยานกระทำหรือส่งผลต่อการกระทำของพยานต่อกระบวนการพิจารณา

นอกจากนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกา การกระทำในลักษณะ witness tempering ต่อบุคคลใดที่อาจส่งผลกระทบกับการพิจารณา ดังนั้น จะพบว่า การกระทำของบุคคลจะมีความผิดนั้นไม่จำเป็นต้องกระทำต่อพยานบุคคล หากการกระทำนั้นต่อบุคคลอื่นใดและส่งผลต่อการให้การ หรือการเบิกความของพยานก็ถือว่าเป็นความผิด ซึ่งมีลักษณะเดียวกับการการขู่เข็ญด้วยประการ ใดๆคือแสดงว่าจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญเป็นอันตราย การขู่เข็ญตามมาตรา 309 นี้ไม่จำกัดเฉพาะผู้ที่จะใช้กำลัง ประทุษร้ายจึงหมายความว่ารวมทั้งผู้กระทำการขู่แสดงว่าจะทำให้เกิดแก่ผู้ถูกขู่เข็ญ และผู้ถูกขู่เข็ญกลัวว่าจะถูกทำให้เป็นอันตราย ไม่ว่าจะเป็อันตรายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน กฎหมายมิได้ จำกัดว่า ผู้ที่ถูกขู่และจะได้รับอันตรายจะต้องเป็นตัวหญิงนั่นเอง จึงอาจหมายถึง ก. ขู่จะฆ่า ข. เพื่อให้ ค. ยอมให้ ก. หรือตัวการร่วมกับ ก. กระทำซ้ำเรา เพราะ ค. กลัวว่า ข. จะถูกระทำอันตรายตามที่ ก. ขู่ก็ได้¹⁰

ผู้วิจัย เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าการบัญญัติความรับผิดต่อการกระทำในลักษณะของการขู่เข็ญ พยานเนื่องจากเป็นความผิดต่อบุคคลแล้วส่งผลให้การพิจารณาคดีด้วย แม้จะสามารถนำประมวลกฎหมาย อาญามาปรับใช้ได้ เช่น ม 309 แต่บางกรณีอาจส่งผลให้เป็นคดีความที่ย่อมความกัน แต่เนื่องจากการ ขู่เข็ญพยานส่งผลกระบวนการยุติธรรมจึงควรให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดต่อแผ่นดินและมีบท กำหนดโทษที่เพิ่มขึ้น

⁹ คณิศ ฌ นคร , กฎหมายอาญาภาคความผิด , หน้า 90.

¹⁰ จิตติ ดิงศภักดิ์ , คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 2 ตอนหนึ่ง 1 , หน้า 1777.

5.5.2 ความรับผิดชอบต่อการแก้แค้นพยานบุคคล

การกระทำในลักษณะที่เป็นการแก้แค้นเกิดจากการที่บุคคลไปเป็นพยานทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และชั้นศาล พิจารณาจากกฎหมายในปัจจุบันพบว่า การกระทำในลักษณะดังกล่าว ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับความผิดต่อชีวิต สามารถนำมาปรับใช้ได้ เนื่องจากการแก้แค้นพยานบุคคล จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการพิจารณาโดยการไตร่ตรองไว้ก่อน เนื่องจากการฆ่าภายหลังที่ผู้กระทำซึ่งนำหน้าผลได้ผลเสียในการที่จะฆ่าบุคคลอื่นแล้ว และได้ตัดสินใจไปในทางฆ่าและได้ฆ่าตามที่ได้ตัดสินใจนั้น¹¹ เช่น การคิดทบทวนก่อนแล้วจึงทำ¹² การวางแผนการฆ่าแล้วดำเนินการตามแผนนั้น¹³ ดังนั้นมาตรา 289 (4) ,(7) ก็สามารถปรับใช้ได้ หรือกรณีที่กระทำเนื่องจากการปกปิดความผิดอื่นของตน หรือเพื่อหลีกเลี่ยงให้พ้นอาญาในความผิดอื่นที่ตนได้กระทำไว้

ผู้วิจัยพิจารณาว่าการบัญญัติความรับผิดชอบในการแก้แค้นพยานบุคคลสามารถนำ ป.อ.ในลักษณะความผิดต่อชีวิต และร่างกายมาปรับใช้ได้อยู่แล้ว เนื่องจากการแก้แค้นพยานบุคคลจะกระทำได้แต่ต้องมีการไตร่ตรองไว้ก่อน ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นในการบัญญัติความผิดในลักษณะที่เป็นแก้แค้นพยาน

5.5.3 ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเปิดเผยชื่อ สกุล ของพยาน

การบัญญัติความรับผิดชอบต่อบุคคลที่เปิดเผยชื่อ สกุลหรือ สิ่งที่สามารถบ่งชี้ถึงพยานบุคคลควรจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมในกรณีใดบ้างเนื่องจาก ในสภาพปัจจุบันบุคคลที่ควรจะได้รับคุ้มครองการปกปิดชื่อ ควรจะเป็นบุคคลที่ได้รับการพิจารณาคุ้มครองตามมาตรากรพิเศษเท่านั้นหรือควรตีความขยายครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นๆ

โดยปกติการเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของบุคคลที่จะเป็นพยานในคดีอาญา ส่วนใหญ่จะปรากฏในลักษณะการเผยแพร่ข่าวสารของสื่อมวลชน ซึ่งบางครั้งเป็นการสัมภาษณ์ โดยผู้กระทำมิได้มีเจตนาเพื่อให้เกิดความเสียหายต่อพยานบุคคลหรือคดี แต่ประการใด

เมื่อพิจารณาจากร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ มีการบัญญัติ ห้ามการกระทำในลักษณะที่เป็นการเปิดเผย ชื่อ ที่อยู่ของบุคคลที่จะมาเป็นพยานบุคคลในคดีอาญาต่อสาธารณชน

ผู้วิจัย ไม่เห็นด้วยกับร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ เนื่องจากขัดกับสภาพความเป็นจริง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศการกระทำในลักษณะของการเปิดเผยชื่อบุคคลหรือที่อยู่ของพยานบุคคลใช้ในกรณีที่บุคคลซึ่งอยู่ในภายใต้โครงการคุ้มครองพยานและกำหนดให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดกฎหมาย ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของพยานจะเป็นความผิดทางอาญาควรจะ

¹¹ คำพิพากษาฎีกา 834/2520.

¹² คำพิพากษาฎีกา 491/2502.

¹³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1019/2505.

กำหนดในการเปิดเผยนั้นเป็นกรณีเฉพาะพยานที่ได้รับการคุ้มครองในกรณีพิเศษ รวมทั้งบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ในการเปิดเผยชื่อ ที่อยู่ของพยาน¹⁴

เมื่อพิจารณาประกอบกับความเป็นจริงที่พยานอาจได้รับอันตรายอาจเกิดขึ้นก่อนจะพยานนั้นจะนำเข้าสู่กระบวนการตามปกติ เช่นกรณีผู้ให้ข้อมูลต่อคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ก็อาจได้รับอันตรายเมื่อข้อมูลดังกล่าวถูกเปิดเผย ดังนั้น พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

มาตรา 15 ได้บัญญัติว่า “ ข้อมูลข่าวสารของราชการที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดต่อไปนี้เป็นหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐประโยชน์สาธารณะและประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน

(4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด¹⁵

จากสภาพที่ผ่านมาไปสู่ปัญหาผู้ให้ข้อมูลจะเกิดการถูกเปิดเผย ซึ่งพบว่าผู้ให้ข้อมูลอาจจะต้องมีบทบาทในฐานะพยานบุคคลในคดีอาญา จึงเกิดความรู้สึกลัวตกกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นและพบว่ามี การถอนตัวของพยานบุคคล

---

¹⁴ เมื่อเปรียบเทียบกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 164 บัญญัติความรับผิดชอบต่อตำแหน่งยุติธรรม ในกรณีเจ้าพนักงาน รัฐหรืออาจรู้ความลับในราชการการ กระทำโดยประการใดๆ อันมิชอบด้วยหน้าที่ให้ผู้อื่นล่วงลับนั้น.

¹⁵ เช่น คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค.2/2542 เรื่อง การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยสำนวนการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีนายดำรงศักดิ์ พรหมบุญ ของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งกระทรวงยุติธรรมไม่อนุญาตให้เปิดเผยเพราะการเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต หรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

คำวินิจฉัยคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสังคม การบริหารราชการแผ่นดิน และการบังคับใช้กฎหมาย ที่ สค.16/2542 เรื่อง ชลัท ประเทืองรัตนา อุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยเอกสารรายงานการประชุมของคณะกรรมการสิทธิการร่างรัฐธรรมนูญและรายงานการประชุมของคณะกรรมการพิจารณาการร่างรัฐธรรมนูญ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งสำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรให้เหตุผลว่าในรายงานการประชุมคณะกรรมการฯ เป็นการประชุมเฉพาะบุคคลที่เกี่ยวข้อง อาจจะมีการใช้คำพูดพาดพิงถึงหน่วยงานหรือบุคคลอื่น ซึ่งการเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลหนึ่งบุคคลใด

แต่ในขณะเดียวกัน แม้ว่าจะต้องให้ความคุ้มครองกับพยานในการปกปิดชื่อ ที่อยู่ของพยานแต่ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของความยุติธรรม หรือการพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของบุคคล ผู้มีอำนาจก็สามารถเปิดเผยได้ ดังนั้นกฎหมายต้องกำหนดข้อยกเว้นในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่อยู่ภายใต้การคุ้มครองเนื่องจากเช่นการเปิดเผยที่ไม่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายต่อพยานหรือแผนงานการคุ้มครองพยาน รวมทั้งเพื่อประโยชน์ต่อความยุติธรรม ในกรณีที่การเปิดเผยจะนำไปสู่ความยุติธรรมหรือความบริสุทธิ์กับบุคคล

5.6 หน่วยงานที่รับผิดชอบและแนวทางการประสานงาน

5.6.1 หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับพยานบุคคลมากที่สุด คือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม รวมทั้งพนักงานสอบสวนเป็นผู้มีหน้าที่การรวบรวมพยานหลักฐานตั้งแต่เกิดการกระทำความผิดและจึงควรกำหนดบทบาทให้มีความรับผิดชอบต่อการดำเนินงาน ส่วนบุคคลที่ให้ความคุ้มครองปลอดภัยก็ควรเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากมีศักยภาพและความสามารถแต่เนื่องจากก็ให้ความปลอดภัยเป็นภารกิจที่เสี่ยงอันตรายจำเป็นที่เจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้ ความชำนาญ ประกอบกับการพิจารณาบุคคลเข้าสู่การคุ้มครองในกรณีพิเศษจะต้องไม่มีการตรวจสอบประวัติอาชญากร พิจารณาจากต่างประเทศก็ให้หน่วยงานที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยสหรัฐอเมริกาได้ให้ U.S. Marshall ประเทศแคนาดามอบหมายภารกิจให้กับ RCMP ประเทศออสเตรเลียมอบหมายให้กับ AFP

ผู้วิจัยมีความเห็นด้วยเหตุผลข้างต้นควรมอบภารกิจการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยให้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ศักยภาพและมีความสัมพันธ์กับพยาน โดยเป็นแหล่งข้อมูลประวัติการกระทำความผิดอาชญากรรม จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญต่อการประเมินข้อมูลก่อนการให้ความคุ้มครองในกรณีพิเศษ

5.6.2 สำนักงานอัยการสูงสุด โดยพนักงานอัยการเป็นผู้รับผิดชอบในการฟ้องคดี แม้ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการจะไม่มีโอกาสติดต่อพยาน แต่พนักงานอัยการเป็นผู้มีบทบาทในการร้องต่อศาลเพื่อขอสืบพยานล่วงหน้า ในกรณีที่มีเหตุสมควรว่ามีการยุ่งเหยิงพยานไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม หรือการใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัย รวมทั้งการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว จึงเป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการคุ้มครองความปลอดภัย

5.6.3 ศาล เป็นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพยานบุคคลเนื่องจากพยานบุคคลต้องมาเบิกความในชั้นศาล ศาลมีบทบาทพิจารณาการปล่อยชั่วคราวของบุคคล การเปิดโอกาสให้พยานให้การสืบพยานล่วงหน้า หรือการออกหมายจับ¹⁶ ในกรณีที่มีเหตุอันเชื่อว่ามีกรงขังเหิงพยาน

5.6.4 กรมราชทัณฑ์ ซึ่งปัจจุบันมีภารกิจในการดูแลความปลอดภัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ มีความจำเป็นต้องมีส่วนร่วมสัมพันธ์ในการให้ความปลอดภัยเนื่องจากพยานบางคนอาจไม่สามารถเปลี่ยนที่อยู่ได้เนื่องจากยังต้องโทษอยู่ในเรือนจำและอาจได้รับอันตรายดังนั้น ความเกี่ยวข้องของกรมราชทัณฑ์ที่มีความสัมพันธ์ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานบุคคล 2 ส่วนสำคัญ

1. การให้ความปลอดภัยต่อพยานบุคคลซึ่งมีฐานะเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำ อาจจะมีการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยโดยการย้ายสถานที่คุมขัง การปกปิดชื่อของพยานให้เป็นความลับ
2. การมีส่วนร่วมสำคัญในการแจ้งการปล่อยตัวนักโทษให้กับบุคคลหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อการคุ้มครองพยาน

5.6.5 สภานายความ ในฐานะเป็นผู้ว่าความในกับคู่ความ ทั้งในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นราษฎรดังนั้นจึงมีบทบาทสำคัญต่อการให้ความดูแลความปลอดภัยของพยาน แม้โดยศักยภาพจะไม่มีกำลังหรือความชำนาญในการให้การคุ้มกัน แต่เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดพยานและผู้เสียหาย รวมทั้งกรณีพยานจำเลยดังนั้น จึงต้องมีบทบาทสำคัญในการร้องขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขอความคุ้มครอง

5.6.6 สำนักบริการทางทะเบียน กระทรวงมหาดไทย ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง ชื่อที่อยู่ของพยานบุคคลเพื่อหลีกเลี่ยงการติดตามของบุคคล ดังนั้นอาจจะต้องจัดระบบข้อมูลเกี่ยวกับพยานและบุคคลอื่นๆ และการรักษาความลับของพยานไม่ให้เปิดเผยต่อบุคคลอื่นๆ จนพยานอาจได้รับอันตราย

5.7 การวิเคราะห์ผลกระทบทางกฎหมาย

5.7.1 ปัญหาการควบคุมพยานเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของพยานหรือไม่

การละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การที่จัดให้พยานอยู่ในที่รัฐจัดหา ซึ่งในกรณีที่ต้องห่างไกลจากสถานที่ตนเคยอาศัยอยู่ และถูกจำกัดเสรีภาพเนื่องจากไม่สามารถเดินทางไปได้ตามปกติ เพราะอาจต้องมีการติดตามจากเจ้าหน้าที่ แม้จะด้วยสาเหตุของความปลอดภัยของพยานแต่ส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งพิจารณาจากระเบียบกรมตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ 256 ได้กำหนดให้การกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นได้โดยได้รับความยินยอมหรือเป็นความสมัครใจของพยาน

แต่ในกรณีที่มีความจำเป็นที่ไม่สามารถได้รับความยินยอมหรือความสมัครใจของพยานหรือมีความจำเป็นเร่งด่วนไม่สามารถทำข้อตกลงได้ แต่รัฐมีความจำเป็นต้องให้พยานอยู่ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัย

¹⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 237 วรรค2 (2).

ภัยจำเป็นต้องละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลโดยผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอาจร้องขอต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตเป็นเฉพาะกรณี

แม้ว่าการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานนั้นนอกจากจะเพื่อประโยชน์ของรัฐแล้ว ยังเป็นการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ดังนั้นในบางกรณีรัฐจำเป็นต้องนำพยานไปไว้ในที่ซึ่งมีความปลอดภัยหรือที่ซึ่งอยู่ในความดูแลของรัฐ จะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่อย่างไร

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า บุคคลมีสิทธิโดยกฎหมายดังนั้นทางออกในเบื้องต้นควรให้เกิดจากความสมัครใจของพยาน เนื่องจากการควบคุมไม่ว่ารูปแบบใดก็จะกระทบกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลและจะสามารถกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจดังบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540

มาตรา 29 บัญญัติว่า " การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้ได้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นเท่านั้น จะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้นมีได้"

มาตรา 31 บัญญัติว่า " บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

วรรค 3 การจับ คุมขัง ตรวจค้นบุคคลใด หรือการกระทำอันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การที่ฝ่ายรัฐต้องการให้พยานอยู่ในความดูแลของรัฐอันเนื่องจากประโยชน์ในเรื่องพยานหลักฐานนั้น ไม่ควรจะกระทำได้เนื่องจากการบังคับให้บุคคลต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นถือเป็นการจำกัดสิทธิขั้นพื้นฐาน ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญฯ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

การจำกัดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เมื่อเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเสรีภาพในส่วนของความปลอดภัยของชีวิตร่างกายเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล หากรัฐมีความประสงค์จะทำการใดๆ อันจะเป็นการกระทบกับสิทธิดังกล่าวจะต้องมีการบัญญัติกฎหมายให้มีความชัดเจนในทางปฏิบัติแล้ว

ประเทศหรือรัฐเสรีประชาธิปไตย ล้วนยึดมั่นอยู่ในลัทธิปัจเจกชนนิยม คือ มีการสอนว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรี ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ซึ่งมีลักษณะที่เป็นนามธรรมจะปรากฏออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรมในรูปของความสามารถของมนุษย์ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนได้ด้วยตนเอง (Self-determination) อนึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีความสามารถเช่นว่านี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อแต่ละคนมีแดนแห่งเสรีภาพ แต่ละคนจะคิดหรือทำการใดๆก็ได้อย่างอิสระ ปลอดภัยจากการแทรกแซงตามอำเภอใจของผู้อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้ปกครอง ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยทุกรัฐจึงได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพด้านต่างๆ ที่มนุษย์แต่ละคนจำต้องมี และใช้ไปเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพแห่ง

ตนทั้งในทางกายภาพและในทางจิตใจ ซึ่งรวมแล้วนิยมเรียกกันว่า สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (Fundamental Rights and Liberty) ให้แก่ราษฎร สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนี้มีจำนวนมากน้อยแตกต่างกันออกไปตามสภาพการณ์ทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของแต่ละประเทศและแต่ละยุคสมัย แต่ในทุกประเทศและทุกยุคสมัยถือกันว่าสิทธิในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินเป็น แก่น (core) ของสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน¹⁷

ผู้วิจัยพิจารณาจากเหตุผลทางกฎหมายแล้วพบว่ารัฐไม่สามารถควบคุมพยานไว้ในที่รัฐต้องการได้ แม้รัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการให้ได้มาซึ่งพยานบุคคลในคดีอาญา

5.7.2 การวิเคราะห์ปัญหาการให้ความคุ้มครองพยานอันเป็นลักษณะเป็นการจูงใจหรือคำมั่นสัญญา หรือ ให้การตอบแทนจะส่งผลต่อการเป็นพยานที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือไม่

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยต่อพยานบุคคลถือเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมรวมถึงการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนซึ่งถือเป็นภารกิจของรัฐ เนื่องจากประชาชนเป็นผู้เสียภาษีให้รัฐและรัฐมีภารกิจดูแลความสงบเรียบร้อย

เมื่อพิจารณา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 243 วรรคท้าย

" ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ถูกทรมาน ใช้กำลัง บังคับ หรือกระทำการใดๆ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ "

ป.วิ.อาญา มาตรา 133 วรรคสาม บัญญัติ " การห้ามมิให้พนักงานสอบสวนดักเตือน พูดให้ ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ"

ป.วิ.อาญา มาตรา 226 พยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็น พยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือ โดยประการอื่นๆ

คำพิพากษาฎีกาที่ 1758/2523 พยานที่เกิดจากการชูเชิญจูงใจว่าจะให้พยานออกจากงาน โดย รับบำนาญ และไม่จับกุมมาดำเนินคดี รับฟังไม่ได้

จากบทบัญญัติดังกล่าวพิจารณาพยานที่มีขอบเกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยจะพบว่าเกิดขึ้นในขณะที่บุคคลดังกล่าวได้รับรู้ข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับ คดี โดยรัฐจะให้ความคุ้มครองความปลอดภัยโดยกำหนดเงื่อนไขต่างๆเพื่อประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นข้อ

---

¹⁷ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์ . สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ (การศึกษารูปแบบการจำกัดสิทธิ และ เสรีภาพที่รัฐธรรมนูญให้ไว้เหมาะสม) วารสารกฎหมาย ปีที่ 17 ฉบับที่ 3 กันยายน 2540 หน้า 5 .

ตกลงดังกล่าวจึงไม่มีลักษณะเป็นการให้การตอบแทน พยานดังกล่าวเกิดขึ้นโดยชอบและได้มาโดยชอบ ไม่มีลักษณะเป็นการจูงใจ หรือมีลักษณะเป็นการให้ค่าตอบแทน เนื่องจากเป้าหมายของการให้ความคุ้มครองเพื่อให้พยานสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตัวเอง (financially self-sufficient)

5.7.3 ปัญหาผลกระทบต่อการชั่งน้ำหนักพยานของศาล

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของพยานถือว่าการรักษาพยานหลักฐานอย่างหนึ่ง แต่การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยจะส่งผลกระทบต่อชั่งน้ำหนักของพยานหลักฐานในคดี เนื่องจากหากศาลให้ความสำคัญอาจส่งผลต่อการชั่งน้ำหนักพยานของศาลได้ เนื่องจากก่อให้เกิดน้ำหนักต่อพยานบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองความปลอดภัย

ผู้วิจัย พิจารณาการที่ศาลไทยมีบทบาทต่อการพิจารณาคดีโดยเป็นผู้รับฟังพยานหลักฐาน¹⁸ และจะเป็นผู้พิจารณาชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีด้วย ดังนั้นหากคู่ความใช้การการคุ้มครองพยานบุคคลในกรณีพิเศษเพื่อเพิ่มน้ำหนักพยานของตน อาจส่งผลต่อน้ำหนักของพยานได้

5.7.4 ประชาชนจะมีสิทธิเรียกร้องจากรัฐในขอบเขตเพียงใด

กรณีที่พยานบุคคลรัฐจะต้องตอบสนองสิทธิดังกล่าวในลักษณะใด และในกรณีที่รัฐไม่สามารถปฏิบัติได้ รัฐจะมีความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด

พิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ได้บัญญัติให้สิทธิของพยานบุคคลได้รับการคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนี้เป็นการกำหนดขอบเขตสิทธิของพยานบุคคลที่จะเกิดขึ้นเท่าที่กฎหมายบัญญัติ เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากกฎหมายต่างประเทศพบว่ามียกข้อเว้นความรับผิดชอบทั้งทางอาญาและทางแพ่งของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ต่อพยานบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณารับเข้าสู่การคุ้มครองในกรณีพิเศษ นั่นคือรัฐเป็นผู้พิจารณาว่าความเหมาะสมว่าบุคคลใดควรได้รับการคุ้มครองเป็นกรณีพิเศษ

ผู้วิจัยพิจารณาจากร่างกฎหมายทั้ง 2 ฉบับ มีแนวคิดให้พยานบุคคลมีสิทธิเรียกร้องขอความคุ้มครองจากรัฐ แต่ไม่ได้กำหนดว่ารัฐจะมีความรับผิดชอบหรือไม่ เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศได้จำกัดความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาในการพิจารณาบุคคลเข้าสู่การคุ้มครองในกรณีพิเศษ รวมทั้งการพิจารณายกเลิกความคุ้มครองต่อพยานไว้ด้วย เนื่องจากข้อจำกัดของรัฐในเรื่องงบประมาณและกำลังพล มาตราการให้ความคุ้มครองพยานจึงมีลักษณะเป็นการคัดเลือกบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงรวมทั้งปัจจัยอื่นๆประกอบกัน นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้มีอำนาจกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจและสุจริต (Good Faith) ก็ถือว่าไม่มีความรับผิดชอบแต่ประการใด

¹⁸ ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 .

5.7.5 บุคคลจะสามารถยกความไม่ปลอดภัยเพื่อไม่มาศาลได้หรือไม่

เมื่อพิจารณา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มาตรา 67 บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ดังนั้นกฎหมายไม่เปิดช่องให้บุคคลอ้างความไม่ปลอดภัยเพื่อไม่ปฏิบัติตามการเป็นพยานในคดีอาญาเป็นแนวคิดจากร่างกฎหมายทั้งสองฉบับ กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่มาเป็นพยาน และไม่ได้กำหนดข้อยกเว้นการมาศาล โดยมีบุคคลบางประเภทเท่านั้นที่ มาศาลแต่จะให้การหรือไม่ก็ได้เป็นเอกสิทธิ์ แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลดังกล่าวไม่จำเป็นต้องมาศาล เพียงแต่มีสิทธิไม่ให้การ แต่ที่ผ่านมาเมื่อบุคคลไม่สามารถหลีกเลี่ยงการมาเป็นพยานก็มักจะให้การในลักษณะที่บิดเบือนกับข้อเท็จจริง

5.8 การวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคม

5.8.1 ปัญหาการปรับตัวของพยานต่อสังคมใหม่

กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงสถานที่อยู่ ห่างไกลญาติพี่น้องซึ่งขัดกับวัฒนธรรมและความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะคนไทยซึ่งมีความผูกพันกับถิ่นกำเนิด ซึ่งอาจส่งผลต่อการปรับตัวตามสภาพซึ่งแตกต่างจากที่ตนเคยดำรงชีวิตทั่วไป บางกรณีรวมถึงการเปลี่ยนแปลงอาชีพ ซึ่งพบว่ามีความยากลำบาก และจะต้องมีการเตรียมการของเจ้าหน้าที่ในการฝึกอบรมรวมทั้งการให้ความดูแลจนกระทั่งสามารถดำรงชีวิตได้ด้วยตนเอง หรือในกรณีที่ให้การเปลี่ยนแปลงชื่อ หรือที่อยู่ของพยานอาจไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักของสังคม

5.8.2 ปัญหาความเสี่ยงภัยของสังคมในกรณีที่ผู้มีพฤติการณ์ได้รับการคุ้มครอง

กรณีบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองเป็นผู้ต้องหาหรือผู้ร่วมกระทำความผิดที่ได้กักตัวไว้เป็นพยานอาจส่งผลให้บุคคลดังกล่าวหลุดพ้นจากความรับผิดชอบ และอาจมีความเป็นไปได้ในการที่จะก่ออาชญากรรมและเป็นอันตรายต่อสังคมได้ ดังนั้นการให้บุคคลใดเข้าโครงการจึงต้องพิจารณาผลดีผลเสียของสังคม แต่การที่ให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความดูแลของรัฐก็เป็นประโยชน์ในส่วนที่สามารถดูแลความปลอดภัย สถานที่อยู่ของบุคคลดังกล่าวถือเป็นการควบคุมการกระทำความผิดได้ส่วนหนึ่ง

5.8.3 ปัญหางบประมาณ บุคลากร

การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคลนอกจากจะต้องใช้งบประมาณในการจัดการรวมทั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความปลอดภัยซึ่งต้องอาศัยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ ความซื่อสัตย์ การจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเนื่องจากข้อมูลต้องได้รับการรักษาความปลอดภัยเช่นกัน

5.8.4 ปัญหาการบริหารจัดการ

เนื่องจากการให้ความคุ้มครองในกรณีพิเศษทำให้พยานมีชื่อ นามสกุลใหม่ รวมทั้งการย้ายที่อยู่ อาจมีผลกระทบกับผลในทางกฎหมายรวมทั้งผลกระทบทางสังคม และการจัดการให้มีประสิทธิภาพต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดการปัญหาในส่วนภาวะที่เกี่ยวข้องของพยานก่อนที่จะเข้าสู่โครงการคุ้มครองกรณีพิเศษ รวมทั้งการจัดการบริการต่างๆ เช่นการจัดส่งหมายเรียกให้กับพยาน นอกจากนี้พบว่า การให้ความคุ้มครองพยานบุคคลแต่ละรายไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังนั้นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการคุ้มครองพยานควรมีการวิเคราะห์หาความเหมาะสมและปรับปรุงวิธีการต่างๆ เพื่อให้ในประเทศไทยต่อไป

บทบาทของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่อการคุ้มครองความปลอดภัยของพยานบุคคล

หน่วยงาน	บทบาทและหน้าที่
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. การบริหารจัดการการคุ้มครองความปลอดภัย 2. การพิจารณาพยานเข้าสู่การคุ้มครองในกรณีพิเศษ 3. แจ้งการปล่อยชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนต่อพยาน
สำนักงานอัยการสูงสุด	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพิจารณาการปล่อยชั่วคราว 2. การพิจารณาดำเนินการกรณีการสืบพยานล่วงหน้า 3. การดำเนินการตามวิธีการเพื่อความปลอดภัย
กรมราชทัณฑ์	<ol style="list-style-type: none"> 4. การบริหารจัดการความปลอดภัยของผู้ต้องขังซึ่งเป็นพยาน 5. การแจ้งการปล่อยตัวของผู้ต้องโทษ
ศาล	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นผู้พิจารณาการออกหมายจับ 2. เป็นผู้พิจารณาการปล่อยชั่วคราว 3. แจ้งผลการดำเนินคดี 4. การรักษาความปลอดภัยภายในที่ทำการศาล
ทนายความ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นผู้แทนพยานในการคัดค้านการปล่อยชั่วคราว 2. เป็นผู้แทนพยานในการร้องขอคุ้มครองความปลอดภัย
สำนักบริหารการทะเบียน กระทรวงมหาดไทย	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการเปลี่ยนชื่อ ที่อยู่ ของพยานบุคคลและผู้เกี่ยวข้อง